

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра менеджменту

Допущено до захисту
Завідувач кафедри
д.е.н., проф. Кузнецова І.О.

“ ” _____
(підпис)
2019 р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
на здобуття освітнього ступеня магістра
зі спеціальності 073 "Менеджмент"
за магістерською програмою професійного спрямування
"Менеджмент організацій"

на тему: «Управління витратами хлібоприймального підприємства»
(назва теми)

Виконавець:

студент центру заочної форми навчання

Власенко Альбіна Павлівна _

(прізвище, ім'я, по батькові)

/підпис/

Науковий керівник:

Доктор економічних наук, професор

(науковий ступінь, вчене звання)

Кузнецова Інна Олексіївна _

(прізвище, ім'я, по батькові)

/підпис/

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ ВИТРАТАМИ ПІДПРИЄМСТВА.....	5
1.1 Сутність «собівартості», як економічної категорії. Підходи до її визначення.....	5
1.2 Методи обліку витрат виробництва та калькулювання собівартості продукції	15
1.3 Особливості калькулювання собівартості продукції борошномельного виробництва.....	28
Висновки до першого розділу.....	34
РОЗДІЛ 2.АНАЛІЗ ДІЯЛЬНОСТІ ПАТ «БАЛАКЛІЙСЬКЕ ХЛІБОПРИЙМАЛЬНЕ ПІДПРИЄМСТВО» НА РИНКУ ХЛІБОПРОДУКТІВ.....	36
2.1 Загальна характеристика ПАТ «Балаклійське хлібоприймальне підприємство».....	36
2.2 Аналіз фінансово-господарської діяльності ПАТ «Балаклійське хлібоприймальне підприємство».....	46
2.3. Аналіз основних тенденцій розвитку ринку хлібопродуктів України.....	53
Висновки до другого розділу.....	63
РОЗДІЛ 3. ОРГАНІЗАЦІЯ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ВИТРАТАМИ ПАТ «БАЛАКЛІЙСЬКЕ ХЛІБОПРИЙМАЛЬНЕ ПІДПРИЄМСТВО» НА ЗАСАДАХ ПРОЦЕСНОГО ПІДХОДУ.....	64
3.1. Обґрунтування заходів з удосконалення системи управління витратами на ПАТ «Балаклійське хлібоприймальне підприємство» на засадах процесного підходу.....	64
3.2. Калькулювання собівартості продукції ПАТ «Балаклійське хлібоприймальне підприємство».....	71
3.3. Оцінка ефективності заходів з удосконалення системи управління витратами на ПАТ «Балаклійське хлібоприймальне підприємство».....	84
Висновки до третього розділу.....	98
ВИСНОВКИ	100
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ЛІТЕРАТУРНИХ ДЖЕРЕЛ.....	102

ВСТУП

Хлібоприймальні підприємства виконують роль не тільки складської інфраструктури, але і є гарантом продовольчої безпеки країни. Більшість ХПП України мають в своїй структурі борошномельні комплекси. Виробництво борошна в нашій державі є стратегічним видом діяльності. Здійснюючи свою діяльність, з виробництва борошна, ці підприємства забезпечують сировиною виробництво таких життєво необхідних та соціально значущих продуктів, як борошно, хліб, хлібобулочні, макаронні, кондитерські вироби, крупи тощо. Сьогодні, перед ХПП стоїть завдання задоволення потреб сподивачів у якісній продукції, роботах і послугах з високими споживчими властивостями при мінімальних витратах. У цих умовах особливої актуальності набуває проблема управління витратами підприємства, задля забезпечення балансу інтересів держави, споживача та підприємств, що займаються вирощуванням зерна.

Об'єктом дослідження є ПАТ «Балаклійське хлібоприймальне підприємство».

Предметом дослідження є процес управління витратами підприємства.

Метою кваліфікаційної роботи є: удосконалення системи управління витратами на ПАТ «Балаклійське хлібоприймальне підприємство» на засадах процесного підходу.

Завдання, що вирішуються в роботі:

- розглянути сутність «собівартості», як економічної категорії, підходи до її визначення;
- дослідити особливості калькулювання собівартості продукції борошномельного виробництва;
- проаналізувати виробничо-господарську діяльність ПАТ «Балаклійське хлібоприймальне підприємство»;

- провести калькулювання собівартості продукції ПАТ «Балаклійське хлібоприймальне підприємство»;
- обґрунтування заходів з удосконалення системи управління витратами на ПАТ «Балаклійське хлібоприймальне підприємство» на засадах процесного підходу
- оцінити ефективність заходів з удосконалення системи управління витратами на ПАТ «Балаклійське хлібоприймальне підприємство».

Методи дослідження. Для досягнення поставленої в роботі мети були використані сучасні загальнонаукові та спеціальні методи: логіко-теоретичного узагальнення, аналізу і синтезу, статистичного аналізу, фінансового аналізу, PEST-аналізу, методи моделювання бізнес-процесів, попередільний метод калькулювання витрат, методом експоненційного згладжування.

Наукова новизна полягає в удосконаленні процесу управління витратами підприємства на основі моделювання з використанням IDEF-методології, що дозволяє підвищити рівень керованості ресурсами підприємствами за рахунок якісної формалізації їх регламентів.

Практичне значення роботи полягає в тому, що запропоновані заходи та обґрунтований напрям розвитку підприємства дозволить підвищити ефективність управління витратами підприємства.

Публікації. Основні результати роботи опубліковані: Власенко А. П. Оцінка персоналу в системі управління підприємством // І.О. Кузнецова, А. П. Власенко. – Актуальні проблеми менеджменту: теоретичні і практичні аспекти»: Матеріали четвертої міжнар. наук.–практ. конф., 20-21 червня 2019 р. – Одеса: ОНЕУ, 2019. – С. 177-181

ВИСНОВКИ

На підставі критичного аналізу наукової літератури було встановлено, що визначення собівартості українськими та зарубіжними вченими ґрунтується на деталізації витрат ресурсів, які використовуються в процесі виробництва продукції, їх вартісному вираженні та грошовому вираженні витрат на виробництво продукції. В нашому дослідженні вважаємо за доцільне виходити з того, що «собівартість» це виражені у грошовій формі сукупні витрати на підготовку і випуск продукції (робіт, послуг).

На підставі узагальнення методів калькулювання собівартості, врахування організаційно-технологічні особливості зернопереробного виробництва, а саме, широкого використання у виробничій практиці операцій з переробки давальницької сировини, доведено доцільність використання попередільного методу калькулювання у борошномельному виробництві.

На підставі проведеного аналізу основних тенденцій розвитку ринку хлібопродуктів України було встановлено, що обсяги збору зернових та зернобобових щороку зростають, що потребує відповідного розвитку інфраструктури по їх зберіганню та переробці. Також спостерігається зростання обсягів експорту українського борошна та круп, що підвищує привабливість їх виробництва вітчизняними підприємствами.

На основі проведеного аналізу зовнішнього середовища функціонування ПАТ «Балаклійське хлібоприймальне підприємство» було конкретизовано соціальні, економічні, політичні та технологічні фактори. Проведений PEST-аналіз надав змогу обґрунтувати важливість зосередження на скороченні витрат, що можна здійснити за рахунок впровадження енергоефективних технологічних розробок галузі.

Побудовано модель атрибутів бізнес-процесів управління підприємством. За допомогою якої конкретизовано інформаційне забезпечення, яке включає в себе, ключові показники ефективності бізнес-

процесів управління, інформацію про основні й допоміжні бізнес-процеси, власника процесу (суб'єкта), об'єкт, клієнт та інструменти бізнес-процесів управління підприємством.

Проведено систематизацію сучасних технологій та стандартів моделювання бізнес-процесів підприємства. Виділено їх переваги та недоліки, на основі чого обґрунтовано доцільність моделювання бізнес-процесів ХПП з використанням нотації IDEF.

Процес управління витратами ХПП розглянуто на узагальненому (з уточненням входів, виходів, регламентуючих умов та ресурсів, що його забезпечують) та деталізованому рівні (з представленням у вигляді послідовності операцій, що його складають), шляхом побудови контекстної та декомпозиційної діаграм. Це дозволило наглядно відобразити послідовність всіх стадій процесу управління витратами, виділити вхідну інформацію для перетворення та вихідну інформацію, як результат виконаних дій. Це дало змогу конкретизувати ресурси необхідні для підтримки даного процесу з метою раціонального їх використання; здійснювати моніторинг цільових показників бізнес-процесу. Було обґрунтовано заходи з удосконалення системи управління витратами на ПАТ «Балаклійське хлібоприймальне підприємство».

Заходи з управління витратами на ПАТ «Балаклійське хлібоприймальне підприємство» є економічно доцільними, оскільки дозволять підвищити рентабельність виробництва борошна на 0,87 % шляхом зниження витрати енергії на технологічні цілі, витрати на утримання та експлуатацію обладнання. Поряд з цим, обґрунтовані заходи дозволять зменшити кількість збоїв і простоїв в результаті поломок на виробничій лінії; збільшити вихід борошна вищого сорту та підвищити якість борошна.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ЛІТЕРАТУРНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Акофф Р. Планирование в больших экономических системах / Р. Акофф. Пер. с англ. Ю. Канского М.: Советское радио, 1972. 224 с.
2. Ансофф И. Стратегическое управление / И. Ансофф. Пер. с англ. Е.Л. Леонтьева, Е.Н. Строганов, Е.В. Вышинская, М.В. Никольский, В.Н. Смирнов – М.: Экономика, 1989. – 519 с.
3. Анфилатов В.С. Системный анализ в управлении: Учебн. пособие / В.С.Анфилатов, А.А.Емельянов, А.А.Кукушкин, под ред. А.А. Емельянова. – М.: Финансы и статистика, 2003. 368 с.
4. Балабаш О. С. Управління конкурентоспроможністю підприємства готельного бізнесу на засадах процесного підходу // Науковий вісник Одеського національного економічного університету. – Науки: економіка, політологія, історія. – 2019. – № 5, С. 31-43
5. Балабаш О. С. Обґрунтування потенціалу фінансової стійкості підприємства як економічної категорії / О. С. Балабаш, В. В. Коваль // Науковий вісник. – 2010. – № 17 (118). – С. 14-21.
6. Балабаш О.С. Формалізація складових моніторингу стійкого розвитку хлібоприймальних підприємств / О.С. Балабаш, І.О. Кузнецова // Вісник соціально-економічних досліджень: зб. наук. праць; Одеський національний економічний університет. – 2016. – № 60 (1). – С. 99-109.
7. Біла О. Г. Управління витратами підприємства: теорія та практика: моно-графія / О. Г. Біла, І. Л. Боднарюк, Т. В. Мединська. – Львів: Видво ЛКА, 2012. – 200 с.
8. Вишневская М. А. Особенности учета на зерноперерабатывающих предприятиях / М. А. Вишневская // Учет в производстве. – 2003. – № 3. – С. 63–76.
9. Ведення кількісно-якісного обліку зерна буде врегульовано [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://uteka.ua/ua/publication/Vedenie-kolichestvenno-kachestvennogo-ucheta-zerna-budet-uregulirovan>.

10. Великий Ю. М., Прохорова В. В., Сабліна Н. В. Управління витратами підприємства : Монографія. – Х. : ВД «ІНЖЕК», 2009. – 192 с
11. Давидович І.Є. Управління витратами: Навч. посібник. / Давидович І.Є. – 2-ге вид., перероб. і доп. – Тернопіль: Економічна думка, 2004. – 228 с.
12. Державна служба статистики України [Електронний ресурс] // Офіційний сайт – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>.
13. Інструкція про ведення обліку й оформлення операцій із зерном і продуктами його переробки на хлібоприймальних та зернопереробних підприємствах, затверджена Міністерством агрополітики України від 13.10.2008р. № 661 [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/RE15802.html.
14. Інструкція про ведення кількісно-якісного обліку зерна та продуктів його переробки на зернових складах та зернопереробних підприємствах: проект Наказу Міністерства агрополітики та продовольства України // Урядовий портал. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.minagro.gov.ua/uk/regulatory?nid=23555>.
15. Каплан Р. Организация ориентированная на стратегию. Как в новой бизнес-среде преуспевают организации, применяющие Сбалансированную систему показателей / Р. Каплан, Д. Нортон; [пер. с англ.]. – М.: ОлимпБизнес, 2004. – 392 с.
16. Карпенко Ю. В. Формування системи планових показників діяльності підприємства на засадах процесно-орієнтованого підходу / Ю. В. Карпенко // Проблеми і перспективи розвитку підприємництва: Збірник наукових праць Харківського національного автомобільнодорожнього університету. – 2016. - 1(12). – С. 88-95.
17. Карпенко Ю.В. Бюджетування як сучасна технологія планування / Ю.В. Карпенко // Науковий вісник Одеського державного економічного університету. – 2007. - №4 (41). – С. 112-119.

18. Карпенко Ю. В. Методичні підходи до розробки операційної стратегії підприємства сфери послуг. / Ю. В. Карпенко // Вісник Маріупольського державного університету. Серія: Економіка. – 2017. – Вип. 14. – С. 29-37
19. Кублікова Т. Б. Напрямки розвитку інститутів спільного інвестування в Україні / Т. Б. Кублікова // Вісник соціально-економічних досліджень : зб. наук. пр. / голов. ред. М. І. Зверяков; Одеський держ. екон. ун-т. – Одеса, 2009. – Вип. 37. - С. 65-69.
20. Курганська Е. І. Економічна сутність та роль ЄКР в системі казначейства // Е. І. Курганська, Т. Б. Кублікова // Збірник наукових праць «Економічний аналіз»./ Гол. ред. Шкарабан С. І. – Вип. 11, ч. 1 – Тернопіль, 2012. – С. 148–150. (0,42 д. а.)
21. Кузнецова І. О. Розвиток процесного підходу у концепції загального менеджменту якості / І. О. Кузнецова, Ю. В. Карпенко // Вісник соціально-економічних досліджень. - 2012. - Вип. 2. - С. 121-125
22. Кузнецова І.О. Стратегічне управління хлібоприймальними підприємствами як основа продовольчої безпеки країни: монографія/ І.О. Кузнецова, О.О. Кюне / Одеса: Магістр, 2016. – 124 с
23. Кузнецова І.О. Стратегічний аналіз галузі як інструмент визначення загроз економічній безпеці підприємств хлібопродуктів / І.О. Кузнецова, О.О. Кюне / Економічний аналіз – Тернопіль: ТНЕУ. – 2016. – Том 23 № 2. – С. 73-78
24. Кузнецова І. О. Ринок зерна України: тенденції та стратегічний вектор розвитку. – Економіст.– 2010. – № 10. – С. 10–12.
25. Кузнецова І.О., Богатирьов А.М., Відоменко І.О. Сучасні підходи щодо планування собівартості продукції борошномельних підприємств / І.О.Кузнецова, А.М. Богатирьов, І.О. Відоменко. // Вісник Хмельницького національного університету – 2010. – № 5. – с. 22-26.
26. Кузьмін О.Є. Управління витратами на підприємствах : навч. посібник / О. Є. Кузьмін, О. Г. Мельник, У. І. Когут. – Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2014. – 244 с.

27. Кузнецова І.О. Діагностика в процесі стратегічного управління підприємством: місце та структура // Вісник соціально-економічних досліджень.,Одеса: ОНЕУ. – 2016. – Вип. 1(60). – С. 142-149
28. Кублікова Т. Б. Управління інноваціями: теорія та практика: навчальний посібник / Т. Б. Кублікова. – Одеса: Астропринт, 2014. – 236 с.
29. Курганська Е. І. Система казначейства: управління фінансовими ресурсами : [монографія] / Е. І. Курганська, Т. Б. Кублікова. – Одеса : ОНЕУ, 2015. – 323 с.
30. Кублікова Т. Інституційні інвестори: основні чинники росту [Текст] / Т. Кублікова // Схід. – 2008. – № 6 (90). – С. 18 – 22.
31. Кузнецова І.О. Інжинірингова парадигма як методологічне підґрунтя побудови процесу управління/ І.О. Кузнецова // Економіка: реалії часу, 2014, №2(12) - С. 52-57
32. Кузнецова І.О. Моніторинг як складова процесу управління підприємством хлібопродуктів: теорія та методологія (Монографія) / І.О. Кузнецова. Одеса: ВПП „Друкарський дім“, 2009. 228 с. Бібліогр.: с.197-223
33. Кузнецова І.О. Науково-методичні аспекти процесу управління стратегічними ризиками: (Монографія) / І.О. Кузнецова, В.О. Кравченко, О.Ю. Малютенко. Одеса: Атлант, 2015. – 188 с.
34. Кузнецова І.О. Парадигми процесного підходу в євроменеджменті //Концепція євроменеджменту як складова міжнародної інтеграції України: (Монографія) / За ред. док. екон. наук, професора І.О. Кузнецової // Одеса: ОНЕУ, 2016. – С. 5-15
35. Кузнецова І. О. Планування діяльності підприємств: структурний аспект: монографія / І. О. Кузнецова, Ю. В. Карпенко. – Одеса: Атлант, 2012.
36. Кузнецова І.О. Технологія стратегічної діагностики ризику невиконання цілей організації / Кузнецова І.О., Малютенко О.Ю. //Науковий вісник ОНЕУ. – Одеса, 2017. - № 5 (247) – С.116-127
37. Кузнецова І.О. Технологія стратегічної діагностики в процесі управління хлібоприймальним підприємством // Методологія та практика

стратегічного управління розвитком сучасних організацій: Монографія // Одеса: ОНЕУ, 2016. –с. 96-107

38. Кузнецова И.А., Карпенко Ю.В. Практические аспекты бюджетирования деятельности интегрированных зерновых компаний // Бизнес Информ. – 2007. – Т.2, №5. – С. 35-37.

39. Кузнецова І. О. Аналіз структурних детермінант інтенсивності конкуренції на ринку послуг хлібоприймальних підприємств / І. О. Кузнецова, А.І. Маркова // Вісник східноукраїнського національного університету ім. В.Даля. – 2013. - № 11 (200). – С. 147-151

40. Кузнецова І. О. Економіка підприємств хлібопродуктів: Навчальний посібник / І. О. Кузнецова // Одеса: Атлант, 2013. –325 с.

41. Кузнецова І. О. Організаційно-економічна модернізації галузі хлібопродуктів як основа продовольчої безпеки держави / І. О. Кузнецова, Ю. В. Карпенко // Соціально-економічний розвиток регіонів в контексті міжнародної інтеграції. - Херсон, 2014. - № 15 (4). - С.132-138

42. Кузнецова І. О. Організаційно-економічні передумови модернізації підприємств хлібопродуктів / І. О. Кузнецова // Науковий вісник ОНЕУ. – Одеса, 2015. - № 6 (226) - С. 132-145

43. Кюне О. О. Методичні підходи до формування складу стратегічних загроз економічній безпеці підприємств хлібопродуктів/ І. О. Кузнецова, О. О. Кюне // Вісник соціально-економічних досліджень, Одеса: ОНЕУ. – 2016. – Вип. 1 (60). – С. 150-159.

44. Луцюк І. В. Галузь діяльності як системоутворюючий фактор обліку і контролю витрат на якість зернопереробних підприємств / І. В. Луцюк // Вісник Національного університету «Львівська політехніка» – 2014. – № 797. – С. 102-107. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VNULPM_2014_797_15.

45. Луцюк І. В. Витрати на якість та їх класифікація для потреб управління та обліку / І. В. Луцюк. // Економічні науки. Сер. : Облік і фінанси. - 2013. - Вип. 10(1). - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecnof_2013_10%281%29 44

46. Маниліч М.І. Собівартість продукції: теоретичний аспект [Електронний ресурс] / М.І. Маниліч, О.В. Миронюк. – Режим доступу : <http://archive.nbuv.gov.ua>.
47. Мацибора В.І. Економіка сільського господарства : підручник / В.І. Мацибора. – К. : Вища шк., 1994. – 415 с. 7.
48. Міценко Н.Г. Собівартість як економічна категорія та її місце серед витрат підприємства / Н.Г. Міценко, С.В. Мизгала // Науковий вісник НЛТУ України. – 2009. – № 19(4). – С. 129-132.
49. Пархоменко В.М. Собівартість і фінансові результати у податковому законодавстві / В.М. Пархоменко // Бухгалтерський облік і аудит. – 1996. – № 4. – С. 2-6.
50. Цал-Цалко Ю.С. Витрати підприємства / Ю.С. Цал-Цалко. – Київ : ЦУЛ, 2002. – 656 с. 9.
51. Панасюк В.М. Податковий облік / В.М. Панасюк, Є.К. Ковальчук, С.В. Бобрівець. – Т. : Карт-бланш. – 2002. – 264 с. 10.
52. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати» [Електронний ресурс] : положення : затверджено наказом Міністерства фінансів України від 31 грудня 1999 р. № 318 (зі змінами і доповненнями). – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>.
53. Партин Г.О. Системно-орієнтоване управління витратами промислового підприємства : монографія / Г. О. Партин, А. І. Ясінська. – Л. : ЗУКЦ, ППНВФ «Біапр». – 2011. – 200 с.
54. Пославська Л. І. Економічна сутність та роль витрат в управлінні підприємством / Л. І. Пославська // Регіональна бізнес-економіка та управління. - 2013. - № 1. - С. 134-139. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Rbetu_2013_1_40
55. Огляд ринку зернових / Електронний ресурс: <http://milkua.info/uk/post/section/grain-market>

56. Сухоребра О.П. Облік витрат та його вдосконалення на підприємствах хлібопродуктів / О.П. Сухоребра // Вісник Київського національного університету ім. Т.Г. Шевченка – 2011. – № 53. – с. 73-76.

57. Чорна М.В., Смірнова П.В., Бугріменко Р.М. Управління витратами : навч. посіб. / М. В. Чорна, П. В. Смірнова, Р. М. Бугріменко, 2017. – 166 с

58. Шульга В. М. Перспективи розвитку стратегічного управління витратами на вітчизняних промислових підприємствах / В. М. Шульга // Вісник Київського національного університету технологій та дизайну. - 2009. - № 6. - С. 208-213. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vknutd_2009_6_39

59. Щербина О.В. Особливості калькулювання собівартості готової продукції на борошномельних підприємствах / О.В. Щербина // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету – 2012 – № 6 – с. 281-284.

60. Щербина О.В. Організаційно-технічні особливості борошномельного виробництва та їх вплив на побудову обліку витрат / О.В. Щербина // Сталий розвиток економіки. – 2011. – № 7. – с. 211-214.

61. Kuznetsova I. Sustainable enterprise development: essence and components [Електронний ресурс] / Inna Kuznetsova, Olga Balabash // Соціально-економічні проблеми і держава. — 2015. — Вип. 1 (12). — С. 48-57. — Режим доступу до журн.: <http://sepd.tntu.edu.ua/images/stories/pdf/2015/15kiosts.pdf>.

62. Theoretical Bases of Monitoring in the Process of Management of Sustainable Development of the Enterprise / Kuznetsova I. and other. Education Excellence and Innovation Management through Vision 2020: Proceedings of the 33rd International Business Information Management Association Conference, 10-11 April 2019. Granada, Spain: IBIMA, 2019. P. 7674